

Azərbaycan Respublikası Milli Bankının 2008-ci il üçün pul siyasətinin əsas istiqamətləri barədə bəyanatı

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən həyata keçirilən iqtisadi strategiya və radikal islahatlar proqramı ölkə qarşısında duran sürətli inkişaf və yenidənqurma kimi başlıca hədəflərin reallaşmasında böyük nəticələr əldə olunmasına imkan vermişdir.

Dünya liderliyi səviyyəsində iqtisadi artım dinamikası, neft strategiyasının uğurla reallaşdırılması, ölkənin maliyyə potensialının güclənməsi və dövlət tərəfindən geniş məshtablı inkişaf proqramlarının dəstəklənməsi, milli iqtisadiyyatın diversifikasiyası və modernizasiyası, insan və istehsal kapitalının formalaşmasına diqqət ölkədə keyfiyyətə yeni bir iqtisadi potensial formalaşdırmaqdadır. Son nəticədə ölkədə əhalinin sosial həyat standartları yüksəlir, yoxsulluq səviyyəsi sürətlə azalır.

Yüksək inkişaf templəri, ölkə iqtisadiyyatına maliyyə axınlarının güclənməsi, beynəlxalq iqtisadi inteqrasiyanın dərinləşməsi makroiqtisadi sabillik, milli iqtisadiyyatın rəqabət qabiliyyətinin qorunması kimi çağırışları aktuallaşdırmışdır.

2008-ci ilin pul siyasətinin əsas istiqamətləri də ölkədə məhz son illər əldə olunmuş iqtisadi nailiyyətlər, habelə global və daxili amillər nəzərə alınmaqla formalaşdırılmışdır.

I. 2007-ci ildə Azərbaycanda makroiqtisadi inkişaf

İqtisadi artım. 2007-ci ildə Azərbaycan iqtisadiyyatı son illərdə nümayiş etdirdiyi yüksək dinamikliyini saxlamışdır. Cari ilin 11 ayında ölkədə ÜDM 25,4% artmışdır ki, bu da həm neft, həm də qeyri-neft sektorlarında müşahidə olunan yüksək iqtisadi inkişaf dinamikasından irəli gəlmişdir. Son 4 ildə qeyri-neft ÜDM-in artım tempi orta hesabla 11% təşkil etmiş və cari ilin sonuna 10% səviyyəsində gözlənilir.

Davamlı dinamik iqtisadi artım və yüksək investisiya aktivliyi işsizliyin əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına gətirib çıxarır. 2007-ci ilin 9 ayı ərzində ölkədə 114 mindən çox yeni iş yeri açılmışdır ki, bunun da 70%-dən çoxu daimi iş yerləridir. Açılmış iş yerlərinin 82%-i regionların payına düşür. Bununla da 2003-cü ildən bəri açılmış yeni iş yerlərinin sayı 610 minə keçmişdir ki, bunun da 432 mindən çoxu daimi iş yerləridir.

Son illərdə ölkə iqtisadiyyatında genişmiqyaslı kapitallaşma prosesi baş verir ki, bu da uzunmüddətli perspektivdə qeyri-neft sektorunda yüksək iqtisadi artım tempinin dayanıqlığını təmin edir. Cari ilin 9 ayında qeyri-neft sektorunda investisiyaların həcmi 28% artmış, son 4 ildə onun qeyri-neft ÜDM-nə nisbəti 13 faiz bəndi artaraq 32%-ə çatmışdır. İlin ötən 11 ayında daxili mənbələrdən maliyyələşən investisiyaların həcmində 52%-lik artım qeydə alınmış, onların payı 2007-ci ildə xarici investisiyaları üstələyərək 56%-ə yüksəlmişdir.

Xarici sektor. İqtisadi artım və neftin dünya qiymətinin əhəmiyyətli yüksəlməsi ölkənin xarici iqtisadi mövqeyində də öz əksini tapır. 2007-ci ilin yanvar-sentyabr aylarında cari əməliyyatlar hesabında 6 mlrd. \$-a yaxın və ya ÜDM-in 31%-i səviyyəsində profisit yaranmışdır. Eyni zamanda, əsasən bank sisteminin beynəlxalq maliyyə bazarlarından cəlb etdiyi vəsaitlərin həcmi 2,2 dəfədən çox artaraq 1,2 mlrd. \$-ı ötməsi kapital hesabının kəsirinin nəzərəcarpacaq dərəcədə azalmasına səbəb olmuşdur. Nəticədə ölkənin maliyyə potensialının əsas göstəricilərindən olan strateji valyuta ehtiyatları 2,3 dəfə artaraq 7 mlrd. \$-ı ötmüşdür. Hazırda ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarının qeyri-neft sektoru üzrə mal və xidmətlərin idxalını maliyyələşdirmə müddəti beynəlxalq normadan 5 dəfə yüksəkdir.

Fiskal sektor. Ölkənin maliyyə imkanlarının genişlənməsi sosial-iqtisadi inkişaf prioritetlərinin reallaşdırılması potensialını formalaşdırır. 2007-ci ilin yanvar-noyabr aylarında ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə dövlət büdcəsinin xərcləri 55%, o cümlədən kapital xərcləri 2 dəfədən çox artmışdır. Yüksək fiskal aktivlik və onun

əhəmiyyətli xarici valyuta komponenti ölkədə makroiqtisadi vəziyyəti formalaşdıran başlıca amillərdəndir.

Pula tələb. Yüksək iqtisadi artım və fiskal aktivlik iqtisadiyyatda pula tələbin sürətlə artımını şərtləndirmişdir. Bu tələbin ödənilməsi cari ilin 11 ayında qeyri-neft iqtisadiyyatının monetizasiya əmsalının 14 faiz bəndi artaraq 36%-ə çatmasına səbəb olmuşdur. Bununla belə, 2007-ci ilin ötən dövründə pul bazasının artım tempi ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 50 faiz bəndindən çox aşağı olmuşdur.

İnflyasiya. 2007-ci ilin 11 ayında bir sıra qlobal və daxili iqtisadi amillərin təsiri altında Azərbaycanda inflyasiya prosesləri aktivləşmiş və bu dövrdə orta illik inflyasiya 16,4% təşkil etmişdir.

Cari ilin ötən dövründə inflyasiya proseslərinin fəallaşmasında xərc amilləri mühüm rol oynamışdır. Neftin dünya bazarlarında qiymətinin davamlı artması nəticəsində partnyor ölkələrdə əhəmiyyətli xərc inflyasiyası ilə yanaşı, dünya ərzaq bazarlarında başlıca məhsullar üzrə tələb və təklifin nisbəti tələbin xeyrinə dəyişmişdir. Bu da son nəticədə Azərbaycan iqtisadiyyatının yüksək açıqlığı və idxaldan əhəmiyyətli asılılıq şəraitində ölkəyə inflyasiya idxalını sürətləndirmişdir. Hesablamalara görə, cari ildə ölkədə qeydə alınmış inflyasiyanın 7% bəndi idxal inflyasiyasının hesabına baş vermişdir.

Eyni zamanda, ölkə daxilində enerji sektorunun fəaliyyətinin səmərəliliyinin təmin edilməsi məqsədilə zəruri islahat tədbirləri kimi həyata keçirilmiş enerji daşıyıcılarının qiymətlərinin dünya bazarı səviyyəsinə çatdırılması nəticəsində iqtisadiyyatda daxili istehsal məsrəfləri də yüksəlmişdir.

Cari ildə inflyasiya prosesləri xərc amilləri ilə yanaşı tələb amillərindən də təsirlənmişdir. Əhəmiyyətli monetar genişlənmə şəraitində məcmu tələbin artım tempi (əhalinin pul gəlirləri 40%) təklifin artım tempindən (qeyri-neft sektorunda real artım 10%) 4 dəfə çox olmuşdur. İnflyasiyanın yüksəlməsinə baxmayaraq əhalinin real pul gəlirləri 20% artmışdır.

Beləliklə, cari ilin ötən dövründə dinamik iqtisadi artım, yüksək fiskal-investisiya aktivliyi və məcmu tələbin əhəmiyyətli yüksəlməsi, monetar genişlənmə, əhalinin məşğulluq səviyyəsinin yüksəlməsi geniş məshtablı makro-mikro məqsədlərin həyata keçirilməsinə imkan vermiş, lakin bu, inflyasiya proseslərinin bir qədər fəallaşması ilə müşayiət olunmuşdur.

II. Milli Bankın pul siyasəti

Mövcud makrofiskal çərçivə şəraitində Milli Bank məzənnə sabitliyinə, inflyasiyanın məhdudlaşdırılmasına və maliyyə sabitliyinin təmin olunmasına yönəldilmiş siyasət yeritmişdir.

Məzənnə sabitliyi. Ölkənin sosial-iqtisadi inkişafında neft gəlirlərindən aktiv istifadə və iqtisadiyyatın qeyri-neft sektoruna xarici kapital axınının güclənməsi daxili valyuta bazarında təklifin tələbi üstələməsinə gətirib çıxarmışdır. Üzən tənzimlənən məzənnə rejimində Milli Bank izafi valyuta təklifini aktiv sterilizasiya etməklə iqtisadiyyatın zəruri likvidliyə olan tələbatını ödəmiş, eyni zamanda manatın məzənnəsinin sabitliyini qoruyub saxlamışdır. İl ərzində Milli Bank 1,7 mlrd.\$-dan çox vəsaiti sterilizasiya etmiş, bununla da milli valyutanının məzənnəsi cari ilin əvvəlindən cəmi 3% möhkəmlənmişdir. Milli Bankın valyuta bazarına fəal müdaxiləsi manatın məzənnəsinin kəskin möhkəmlənməsinin qarşısını almışdır.

Milli Bank tərəfindən manatın nominal məzənnəsinin sabitliyinin təmin olunmasına baxmayaraq, inflyasiya səviyyələrindəki fərqlər manatın real effektiv məzənnəsinin 11 ayda 3,1% möhkəmlənməsinə səbəb olmuşdur. Lakin bu, qeyri-neft sektorunun rəqabət qabiliyyətinin pisləşməsinə səbəb olmamış, qeyri-neft sektoru üzrə manatın real effektiv məzənnəsi 2000-ci ildən bəri 13% ucuzlaşmışdır ki, bu da ortamüddətli dövrdə xarici ticarət şəraitinin əlverişli olaraq qaldığını göstərir.

İzafi valyuta təklifinin sterilizasiyası şəraitində Milli Bankın valyuta ehtiyatlarının həcmi əhəmiyyətli artmışdır. 2007-ci ilin ötən dövründə valyuta ehtiyatları 1,4 mlrd. ABŞ dollarından çox artaraq 3,7 mlrd. ABŞ dollarını ötmüşdür. Milli Bankın valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsindən 2007-ci il ərzində 150 mln. ABŞ dollarına yaxın gəlir əldə edilmişdir. Ehtiyatların bundan sonra da yüksək dinamikada artması və ölkənin xarici iqtisadi əməkdaşlıq coğrafiyasının genişlənməsi ilə əlaqədar olaraq idarəetmə strategiyasının təkmilləşməsi, ehtiyatların valyuta strukturunun diversifikasiyası aktuallaşmışdır. Bununla bağlı artıq konkret addımlar atılmış, ölkənin strateji ehtiyatlarının valyuta strukturunda diversifikasiyası həyata keçirilmişdir.

Antiinflyasiya siyasəti. Milli Bank il ərzində öz səlahiyyətləri çərçivəsində fəal antiinflyasiya siyasəti yeritmişdir. Bu siyasət çərçivəsində faiz dəhlizi prinsipinin realizasiyasına başlanmış, iqtisadiyyatın müəyyən hərərətlənməsini nəzərə alaraq bahalı pul siyasətini həyata keçirmək məqsədilə dəhlizin əsas parametri olan uçot dərəcəsi 2 dəfə dəyişdirilərək 9,5%-dən 13%-ə çatdırılmışdır.

Eyni zamanda, inflyasiyanın daxili amillərinin aktivləşdiyi şəraitdə Milli Bank pul kütləsinin artımını məhdudlaşdırmaq üçün bazar əməliyyatlarının həcmi genişləndirmiş, notlarının həcmi ilin əvvəlindən 1,7 dəfə artırmışdır. Milli Bankın təkrar sterilizasiya fəaliyyəti Maliyyə Nazirliyi tərəfindən də dəstəklənmiş və emissiya edilən qısamüddətli dövlət istiqrazlarının döviyyədə olan həcmi əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır.

Neft gəlirlərinin davamlı artımı şəraitində valyuta bazarında təzyiqi yumşaltmaq və pul kütləsinin artımını məhdudlaşdırmaq məqsədilə kapitalın ölkədən çıxması rejiminin liberallaşdırılması barədə qərar qəbul olunmuşdur. Bu tədbir artıq özünün ilk effektlərini verməkdədir.

Maliyyə sabitliyi. Son illərdə müşahidə olunan yüksək iqtisadi dinamika maliyyə xidmətlərinə tələbi əhəmiyyətli artırmışdır. Bu tələbə adekvat olaraq maliyyə sektoru daxili və xarici mənbələrdən formalaşan resurslar hesabına daha da genişlənməmişdir. Bu proseslər maliyyə sektorunun özəyini təşkil edən bank sistemi üçün xüsusilə səciyyəvi olmuşdur. Beynəlxalq maliyyə bazarlarına inteqrasiya şəraitində xarici borc və səhmdar kapitalını ölkəyə aktiv cəlb edən bank sistemində son 4 ildə müşahidə olunan inkişaf tendensiyası 2007-ci ildə ən yüksək səviyyəyə çatmışdır. İl ərzində bank aktivləri 72%, öhdəliklər 59%, o cümlədən depozitlər 48% artmışdır. Bu meyillər aparıcı banklar üçün daha xarakterik olmuş, onların artım templəri sistem üzrə orta göstəricilərdən təxminən iki dəfə yüksək olmuşdur.

Bankların artan resursları əsasən iqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunun investisiya ehtiyaclarının aktiv maliyyələşdirilməsinə yönəldilmişdir ki, bu da ortamüddətli perspektivdə təklifin artımını stimullaşdırmaqla makroiqtisadi tarazlığın formalaşmasına əlverişli şərait yaradır. 2007-ci ildə kredit qoyuluşlarının artım tempi 83% olmuş, uzunmüddətli kredit qoyuluşları isə 2,5 dəfə artmışdır.

Bank sisteminin yüksək dinamikasının daşınmaz əmlak bazarında qiymətlərin artması və xarici borclanma şəraitində baş verməsi onun daxili və xarici şoklara qarşı həssaslığını yüksəldir. Bu meyil xüsusilə aparıcı banklar üçün daha səciyyəvidir. Dinamik inkişaf və beynəlxalq bazarlara aktiv çıxış şəraitində cari il ərzində bank sisteminin dayanıqlığı və sabitliyinin möhkəmləndirilməsinə diqqət artırılmışdır. Bu məqsədlə 2007-ci ildə Milli Bank bankların ardıcıl kapitallaşması, maliyyə və korporativ idarəetmə sistemlərinin təkmilləşdirilməsi və digər istiqamətlərdə məqsədyönlü institusional tədbirlər həyata keçirmişdir. Bu tədbirlər bank ictimaiyyəti ilə aktiv dialoq və intensiv məsləhətləşmələr şəraitində formalaşdırılmışdır.

Bankların dayanıqlığının artırılması üçün kapital bazası gücləndirilmiş, bankların məcmu kapitalı ilin əvvəlindən bəri 77% artaraq 1 mlrd. manata çatmışdır.

Banklarda institusional quruculuq proseslərinin sürətlənməsi onlar üçün beynəlxalq reyting almaq imkanı yaratmışdır. Hazırda bütün qabaqcıl banklar ölkənin suveren

reytinqi ilə müqayisə oluna biləcək səviyyədə beynəlxalq reytingə malikdirlər. Cari ilin avqust ayından Əmanətlərin Sığortalanması Fondunun fəaliyyətə başlaması bankların resurs bazasının dayanıqlığına əhəmiyyətli dəstəkdir. Hazırda 37 bank sistemin üzvüdür. Ümumi məbləği 1,2 mlrd. manat olan əmanətlərin 83%-dən çoxu fond tərəfindən qorunur.

2007-ci ildə ipoteka yeni bir maliyyə aləti kimi bazara təqdim edilmiş və artıq sosial ipoteka mexanizmi işə düşmüşdür. İl ərzində dövlət maliyyələşdirməsi ilə yanaşı, bazar şərtləri ilə verilən ipoteka kreditlərinin daha dinamik artımı müşahidə olunmuşdur ki, bu da işgüzar aktiv əhalinin belə şərtlərlə verilən ipoteka kreditindən istifadə etmək imkanlarını göstərir. Maliyyə innovasiyalarının hazırkı ilkin inkişaf səviyyəsi mövcud ipoteka modelinin son dövrlərdə beynəlxalq maliyyə bazarlarında baş verən neqativ proseslərə məruz qalması təhlükəsini neytrallaşdırır.

Bununla yanaşı, cari ildə ödəniş və digər bank infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi və maliyyə xidmətlərinə çıxışın genişləndirilməsi üzrə təşəbbüslər davam etdirilmiş, bankların regional əhatəsi genişlənməmişdir.

Bütövlükdə, yüksək dinamik artım, qlobal maliyyə bazarlarına inteqrasiya və daşınmaz əmlak qiymətlərinin davamlı artması şəraitində Azərbaycan bank sektorunun dayanıqlığı və maliyyə sabitliyi qorunmuşdur. 2007-ci ildə birbaşa və törəmə ipoteka maliyyə alətlərinin intensiv artımı şəraitində beynəlxalq bazarlarda başlanan ipoteka turbulensi bir sıra ölkələrdə ciddi maliyyə itkilərinə səbəb olsa da, Azərbaycanın bank sistemi üçün təsirsiz ötüşmüşdür.

Beləliklə, cari ildə Milli Bank "2007-ci il üçün pul siyasətinin əsas istiqamətləri barədə" bəyanatına uyğun olaraq yeritdiyi pul-məzənnə siyasəti ilə inflyasiyanın məhdudlaşdırılmasına təsir göstərmiş, milli valyutanın məzənnəsinin əhəmiyyətli möhkəmlənməsinin, onun kəskin tərəddüdünün qarşısının alınmasını və bank sisteminin sabitliyinin qorunmasını təmin etmişdir.

III. 2008-ci ildə pul siyasətinin məqsədləri və reallaşdırılması istiqamətləri

2008-ci ildə Milli Bank öz səlahiyyətləri çərçivəsində makroiqtisadi və maliyyə sabitliyinin qorunması vasitəsilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sabitlik və inkişaf kursunun mühüm prioritetlərini təşkil edən - dayanıqlı iqtisadi artımın və iqtisadiyyatın modernizasiyasının təmin olunmasına dəstək verəcək, bu məqsədlə adekvat pul-məzənnə və bank siyasəti həyata keçirəcəkdir.

2008-ci il üçün makrofiskal çərçivə. Milli Bank pul siyasətinin əsas istiqamətlərini 2008-ci il üçün proqnozlaşdırılan makroiqtisadi indikatorlar nəzərə alınmaqla formalaşdırmışdır. 2008-ci ildə iqtisadi artım tempinin yüksək qalaraq 18% təşkil edəcəyi gözlənilir. Qeyri-neft iqtisadiyyatının isə əvvəlki illərdə formalaşmış dayanıqlı tempə (8%) artması gözlənilir.

Neft strategiyasının reallaşdırılmasının aktiv fazaya qədəm qoyması şəraitində 2008-ci ildə tədiyə balansında cari hesab üzrə profisitinin ikiqat artacağı və təxminən 14 mlrd.\$ təşkil edəcəyi proqnozlaşdırılır. Bununla yanaşı, qeyri-neft sektoruna bank sistemi vasitəsilə xarici investisiyaların axınının güclənməsi ilə əlaqədar olaraq kapital hesabının kəsirinin azalması gözlənilir. Nəticədə ölkənin strateji valyuta ehtiyatları artaraq 19 mlrd. \$-a catacaqdır.

2008-ci ildə dövlət büdcəsi xərclərinin 35% artacağı gözlənilir. Büdcə xərclərinin əvvəlki illərlə müqayisədə daha konservativ artırılması icmal büdcənin qeyri-neft kəsirinin də artım tempinin azalmasına şərait yaradır. Bununla belə, qeyri-neft kəsirinin həcmi iqtisadiyyatın absorbsiya imkanları ilə müqayisədə yüksək olaraq qalır.

Dinamik iqtisadi artım və tədiyə balansının irihəcmli profisitindən qaynaqlanan fiskal-investisiya aktivliyinin davam etməsi 2008-ci ildə pula tələbi genişləndirəcəkdir.

Milli Bankın pul siyasəti. Makroiqtisadi çərçivənin əvvəlki ildən kəskin fərqlənməməsi,

başqa sözlə, pula tələbin genişlənməsi, kapital axınlarının güclənməsi və məcmu tələbin yüksək tempə artdığı halda 2008-ci ildə pul siyasəti qarşısında duran məqsədlər öz irsiliyini saxlayır.

Bu siyasətin əsas komponentlərini inflyasiyanın aşağı salınması, qeyri-neft sektorunun rəqabət qabiliyyətini qoruyub saxlamaq üçün manatın məzənnəsinin kəskin möhkəmlənməsinin qarşısının alınması və maliyyə sistemində sabitliyin təmin olunması təşkil edəcəkdir.

Növbəti ildə inflyasiyanın ölkənin sosial-iqtisadi və büdcə proqnozunda nəzərdə tutulmuş kritik maksimal səviyyədə (12-13%) saxlanması Milli Bank və hökumət tərəfindən fəal antiinflyasiya tədbirlərinin həyata keçirilməsini tələb edəcəkdir.

Milli Bank əvvəlki illərdə olduğu kimi, 2008-ci ildə də pul kütləsinin artımını optimal səviyyədə saxlamaq məqsədilə özünün qısamüddətli notlarından istifadə etməklə aktiv təkrar sterilizasiya əməliyyatları aparacaqdır. Maliyyə Nazirliyi ilə birlikdə dövlət qiymətli kağızlarının həcmnin artırılması da sterilizasiya əməliyyatlarının effektivliyinə müsbət təsir göstərəcəkdir. Faiz dəhlizinin parametrləri, o cümlədən uçot dərəcəsi ölkədəki və maliyyə bazarlarındakı vəziyyətdən asılı olaraq çevik tənzimlənəcəkdir. Bununla yanaşı, kapitalın ölkədən çıxması rejiminin liberallaşdırılması tədbirləri davam etdiriləcəkdir.

Bu tədbirlər baza inflyasiyanın birrəqəmli səviyyədə saxlanılmasına hədəflənəcəkdir. Yüksək makroiqtisadi dinamika, ölkəyə irihəcmli valyuta axınları, neftin dünya qiymətinin artması nəticəsində Azərbaycanın idxalında əhəmiyyətli payı olan ərzaq məhsullarının bahalaşması təhlükəsinin mövcudluğu şəraitində inflyasiya təzyiqlərinin güclənməsi hökumət tərəfindən də antiinflyasiya tədbirlərinin gücləndirilməsi üzrə əlavə səylər tələb edir. İcmal büdcənin qeyri-neft kəsininin optimallaşdırılması, energetika sektorunda büdcə-maliyyə intizamının, xüsusilə də kommunal sektorda ödəniş intizamının gücləndirilməsi antiinflyasiya siyasətinin əsas istiqamətlərindən olacaqdır.

Bununla yanaşı, yeni "Rəqabət məcəlləsi"nin qəbul olunması əsasında iqtisadi subyektlərin daxili və xarici bazarlara çıxış imkanlarının artırılması, kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsullarının istehsalının stimullaşdırılması məqsədilə hökumətin həyata keçirəcəyi struktur-institusional tədbirlər də inflyasiyanın azaldılması baxımından böyük əhəmiyyətə malik olacaqdır.

Antiinflyasiya tədbirlərinin səmərəliliyi həm də makroiqtisadi idarəetmə orqanları arasında koordinasiyanın gücləndirilməsindən, çevik makroiqtisadi idarəetmənin həyata keçirilməsindən asılı olacaqdır. Bu baxımdan Milli Bank vahid hədəflərə fokuslaşan makroiqtisadi və monetar idarəetmə mexanizminin institusional-tədqiqat bazasını, o cümlədən cari makroiqtisadi diaqnostika və preventiv makro-prudensial proqnozlaşdırma sistemini inkişaf etdirməkdə davam edəcək.

Qəbul edilmiş makroiqtisadi çərçivə və ölkənin xarici investisiyalar üçün cəlbediciliyinin artması 2008-ci ildə də manatın məzənnəsinin möhkəmlənməsi ilə bağlı təzyiqlərin qalmaqda davam edəcəyini gözləməyə əsas verir. Belə şəraitdə Milli Bank üzən tənzimlənən məzənnə rejimini dəyişməz saxlamaqla bu çərçivədə manatın məzənnəsinin kəskin tərəddüdlərinin qarşısını almaq üçün aktiv sterilizasiya əməliyyatlarını həyata keçirəcəkdir.

Məzənnə siyasətinin tətbiqi mexanizminin təkmilləşdirilməsi çərçivəsində manatın ABŞ dollarına nəzərən məzənnəsinin dəyişiminin hədəflənməsindən valyuta səbəti dəyərinin hədəflənməsinə keçilməsi nəzərdə tutulur. Məzənnə siyasətindəki bu dəyişiklik Milli Bankın manatın ticarət tərəfdaşı olan ölkələrin valyutalarına nəzərən orta dəyişimini xarakterizə edən nominal effektiv məzənnəyə təsir göstərmək imkanlarını artıracaqdır. Nominal effektiv məzənnəyə təsir vasitəsilə Milli Bank qeyri-neft sektorunun rəqabət qabiliyyətinin qorunmasına və iqtisadiyyatın diversifikasiyasına dəstək verəcəkdir. Məzənnə sabitliyini qorumaq üçün Milli Bankın aparacağı aktiv müdaxilə əməliyyatları 2008-ci ildə də valyuta ehtiyatlarının sürətli artımını şərtləndirəcəkdir. Bunu nəzərə alaraq valyuta ehtiyatlarının idarə olunmasının səmərəliliyinin artırılması xüsusi diqqət

mərkəzində saxlanılacaq. Yeni investisiya siyasətinə uyğun olaraq ehtiyatların saxlanma məqsədlərinə uyğun idarəetmə strategiyasının seçilməsi nəzərdə tutulur. Bu idarəetmə strategiyasının əsas komponenti kimi həyata keçirilmiş valyuta diversifikasiyası ehtiyatların bir valyutadan asılılığının azaldılmasını və bununla ehtiyatların mütləq dəyərinin saxlanmasını təmin edərək ölkənin iqtisadi təhlükəsizliyinin daha da möhkəmlənməsinə dəstək vermiş olacaq.

Qloballaşan riskləri nəzərə alaraq 2008-ci ildə də Milli Bankın fəaliyyət strategiyasında maliyyə sabitliyinin qorunması vektoru ana xətlərdən biri olacaqdır. Bu strategiyanın əsasını 2008-ci ildə bank sisteminin inkişaf və sabitlik balansının optimal həddə saxlanılmasına istiqamətlənmiş bank siyasətinin Milli Bank tərəfindən həyata keçirilməsi təşkil edəcəkdir.

Bu siyasət çərçivəsində bankların xarici və daxili şoklara immunitetinin gücləndirilməsi, korporativ idarəetmə sisteminin tətbiqinin genişləndirilməsi, yeni texnologiyaların tətbiqi zamanı risk zonalarının müəyyənləşdirilərək idarəetməyə götürülməsi, habelə banklarda risklərin idarə edilməsi sistemlərinin təkmilləşdirilməsi üzrə təşəbbüslər nəzərdə tutulur. Bütövlükdə, banklar mövcud situasiyanın bütün aspektlərinin dərin təhlilinə əsaslanan düşünülmüş və təmkinli bazar davranışı tətbiq etməlidir.

Tənzimləyici fəaliyyətlə yanaşı, maliyyə sabitliyinin dayanıqlığının təmin edilməsi üçün bank sisteminin institusional inkişafı və bank infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi üzrə əlavə tədbirlər davam etdiriləcəkdir.

Məcmu təklifin artım tempinin sürətləndirilməsi, kənd yerlərində məşğulluq səviyyəsinin artırılması məqsədilə aqrar sektora məqbul maliyyə xidmətlərinin göstərilməsi üçün institusional təşəbbüslərə başlanmışdır və növbəti ildə ən qabaqcıl beynəlxalq təcrübə əsasında ixtisaslaşmış kənd maliyyə institutunun yaradılması istiqamətində işlər davam etdiriləcək.

2008-ci ildə beynəlxalq maliyyə bazarlarında gedən proseslər nəzərə alınmaqla ipoteka sisteminin təkmilləşdirilməsi istiqamətində də işlər davam etdiriləcək. Yığım ipoteka modelinin tətbiqi əhalinin sərbəst vəsaitlərinin bank sistemində cəlb olunması vasitəsilə ipoteka kreditləri mexanizmlərinin inkişafını təmin edəcək. İşgüzar aktiv əhaliyə istiqamətlənmiş kommersiya ipoteka kreditləri bazar şərtlərinə uyğunlaşdırılacaqdır.

Maliyyə infrastrukturunun inkişafına dəstək vermək məqsədilə Milli Bank hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi, o cümlədən ipoteka krediti sistemində kommersiya sekyuritizasiyası modelinin tətbiqi üçün hüquqi bazanın yaradılması, bank sistemində istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsinə yönəlmiş qanunvericiliyin möhkəmləndirilməsi, bank nəzarətinin normativ-metodoloji bazasının beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması istiqamətlərində müvafiq təşəbbüslərini davam edəcəkdir.

Beləliklə, dinamik iqtisadi artım, dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyanın dərinləşməsi və global proseslərin ölkə iqtisadiyyatına təsirinin artması şəraitində 2008-ci ildə Milli Bank öz səlahiyyətləri daxilində məzənnə sabitliyi, inflyasiya səviyyəsinin azaldılması və maliyyə sabitliyinin qorunmasına yönəldilmiş pul-məzənnə siyasəti yeridəcəkdir.